

MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR DARBUOTOJŲ, DIRBANČIŲ PAGAL DARBO SUTARTIS, TOLERANCIJOS KORUPCIJAI NUSTATYMO TYRIMAS

2023 m. vasario 22 d. Nr. KA3-4
Mažeikiai

Siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 5 straipsnio nuostatas, 2022 m. spalio 6–31 dienomis buvo vykdoma Mažeikių rajono savivaldybės administracijos (toliau – Administracija) valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal sutartis (toliau – Administracijos darbuotojai), anoniminė apklausa, kuria buvo siekiama nustatyti Administracijos darbuotojų patirtis ir santykį su korupcinio pobūdžio apraiškomis, įvertinti, ar įstaigoje imamasi pakankamai prevencinių priemonių kuriant ir įgyvendinant korupcijai atsparią aplinką, stebėti darbuotojų elgsenos ir sąmoningumo bei atsparumo korupcijai pokytį bei vertinti vykdomų korupcijos prevencijos priemonių efektyvumą.

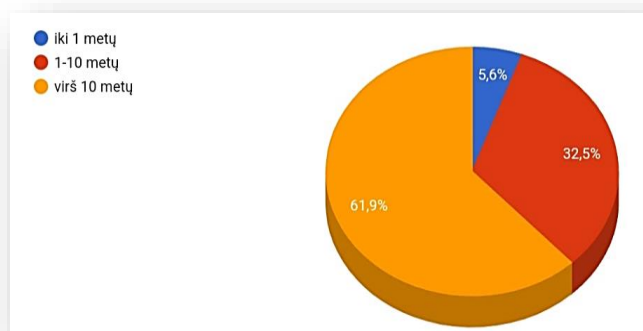
Tyrimą atliko Administracijos už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo Monika Momkevičienė.

Tyrimo metodas – kiekybinė Administracijos darbuotojų anoniminė apklausa. Elektroniniu paštu Administracijos darbuotojams (toliau – respondentams) išsiųsta nuoroda į anoniminę apklausos anketą.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad anoniminė anketa buvo pateikta **283** respondentams, iš viso anoniminę anketą peržiūrėjo 188 respondentai, užpildė 126 respondentai.

I. INFORMACIJA APIE RESPONDENTŲ DARBO STAŽĄ

- 78 respondentai nurodė, kad Administracijoje dirba virš 10 metų (61,9 %);
- 41 respondentas nurodė, kad Administracijoje dirba nuo 1 iki 10 metų (32,5 %);
- 7 respondentai nurodė, kad Administracijoje dirba iki metų (5,6 %).

Respondentų, dalyvavusių anoniminėje apklausoje, procentinė išraiška pagal darbo stažą.

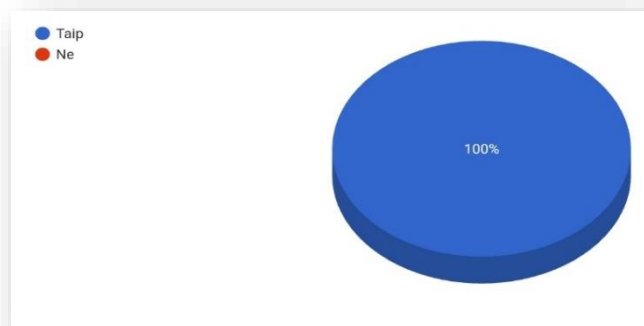
II. ADMINISTRACIJOS DARBUOTOJŲ KORUPCIJOS SUVOKIMAS IR TOLERANCIJA KORUPCIJAI

Tyrimo metu siekta nustatyti respondentų korupcijos suvokimo ir tolerancijos lygį. Respondentams suteikta galimybė anonimiškai pateikti informaciją apie korupcijos apraiškas, susijusias su korupcinio pobūdžio teisės pažeidimais.

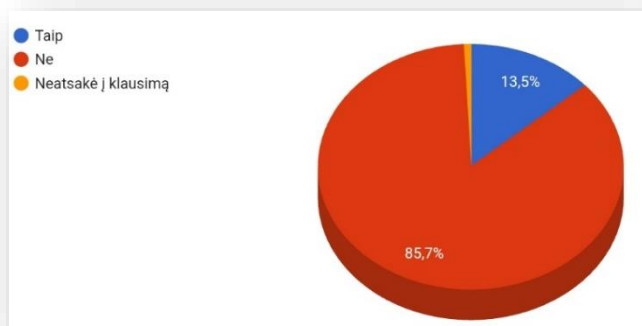
Šioje srityje aptariami klausimai:

1. Ar Jums yra žinoma, kas yra korupcija?
2. Ar yra buvę situacijų, kuomet Jums vykdant pavestas funkcijas buvo siūloma atsidėkoti ar bandoma kitaip paveikti?
3. Kaip manote, ar Mažeikių rajono savivaldybėje yra toleruojama korupcija?

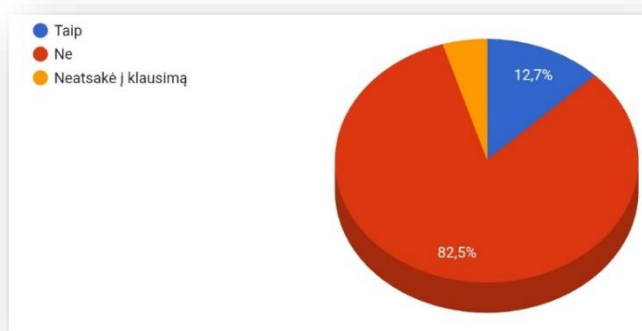
TYRIMO REZULTATAI:

Atsakdami į klausimą „Ar Jums yra žinoma, kas yra korupcija?“ 126 respondentai atsakė teigiamai (100 proc.)

Į klausimą „Ar yra buvę situacijų, kuomet Jums vykdant pavestas funkcijas buvo siūloma atsidėkoti ar bandoma kitaip paveikti?“ 108 respondentai atsakė neigiamai (85,7 proc.), 17 respondentų atsakė teigiamai (13,5 proc.)

Į klausimą, ar Mažeikių rajono savivaldybėje yra toleruojama korupcija, 104 respondentai (82,5 proc.) atsakė manantys, kad netoleruojama, 16 (12,7 proc.) atsakė taip, 6 neatsakė į klausimą.

IŠVADA. Korupcijos pasireiškimo rizika išlieka visada. Visiškai panaikinti korupcijos rizikos neįmanoma, nėra universalių priemonių, kurios padėtų visiškai išvengti rizikų, kadangi korupcija yra daugialypis socialinis, kultūrinis, ekonominis, politinis reiškinys, kurį galima tik sumažinti ar laiku aptikti ir užkardyti pažeidimus. Atsižvelgiant į respondentų pateiktus atsakymus, darytina išvada, kad darbuotojų žinios apie korupciją yra pakankamos, darbuotojai geba ją atpažinti, tačiau išlieka rizika susidurti su korupcijos apraiškomis. Planuojant tikslines korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones, didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas ne teoriniams, o praktiniams elementams, prevencinėms priemonėms, t. y. gebėjimui veikti tokiose situacijose, kuomet darbuotojui yra siūlomas, žadamas ar duodamas kyšis (neteisėtas atlygis), patiriamas neteisėtas poveikis, „spaudimas“ iš suinteresuotų asmenų, ar kitaip bandoma jį paveikti.

III. PRANEŠIMAI APIE PAŽEIDIMUS

Informacijos apie pažeidimus Administracijoje Vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo administravimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato Administracijoje apie galimai rengiamus, padarytus ar daromus pažeidimus teikimo, informacijos apie pažeidimus priėmimo Administracijoje veikiančiu vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu, jos vertinimo ir sprendimų priėmimo tvarką. Administracijoje paskirtas kompetentingas subjektas – Administracijos už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo. Asmuo informaciją apie pažeidimą gali pateikti Administracijoje veikiančiu vidiniu informacijos teikimo kanalu: tiesiogiai atvykęs į Administraciją, atsiųsdamas pranešimą elektroniniu paštu pranesk@mazeikiai.lt.

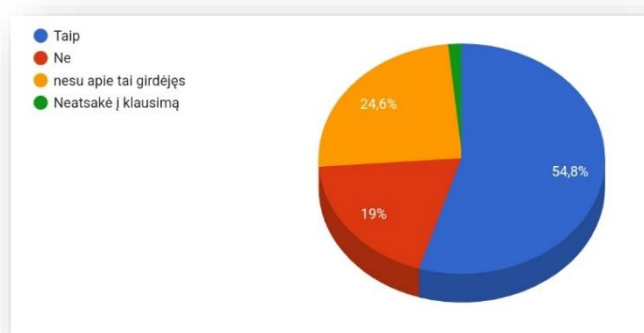
Šioje srityje aptariami klausimai:

1. Ar žinote, koku būdu Mažeikių rajono savivaldybės viduje galite pranešti apie pastebėtus pažeidimus (el. paštu, užpildant formą, tiesiogiai atsakingam asmeniui)?
2. Ar pastebėjęs (-usi) korupciją darbe apie tai praneštumėte už korupcijos prevenciją atsakingam asmeniui?

3. Ar sutinkate su teiginiu: „pranešus apie korupciją įstaigoje, kurioje dirbu, būtų užtikrinamas pranešėjo konfidencialumas“?

TYRIMO RZULTATAI:

110 respondentų yra žinoma, koku būdu jie gali pranešti apie korupcinio pobūdžio ir kitus teisės pažeidimus, 12 respondentų šios galimybės ir pranešimo apie pažeidimus būdai nebuvo žinomi. Nors tyrimas parodė, kad 110 iš 126 anoniminėje apklausoje dalyvavusių respondentų žino apie Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje funkcionuojančius vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus, tačiau tik 95 respondentai nurodė, kad pastebėję korupcijos apraiškas Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje apie tai praneštų už korupcijos prevenciją atsakingam asmeniui, 21 respondentas nepraneštų, 10 respondentų atsakymo nepateikė.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad 54,8 proc. respondentų yra įsitikinę, kad pranešus apie pažeidimą, jų konfidencialumas būtų užtikrintas, 19 proc. respondentų manė priešingai, 1,6 proc. respondentų į klausimą neatsakė, 24,6 proc. respondentų nėra apie tai girdėję.

IŠVADA. Informacijos apie veikiančius vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus ir jų funkcionavimą Administracijoje sklaida turi būti prioritetas kuriant korupcijai atsparią aplinką. Labai svarbi komunikacija ir pasitikėjimas už korupcijos prevenciją atsakingu asmeniu, kuris administruoja vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą.

IV. INTERESŲ KONFLIKTAI IR DOVANŲ POLITIKA

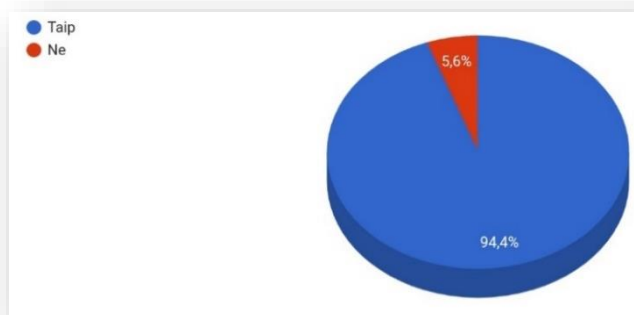
Administracijos direktoriaus 2022 m. rugsėjo 14 d. įsakymu Nr. A1-1765 patvirtintas Mažeikių rajono savivaldybės administracijos valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų ir kitų deklaruojančių asmenų privačių interesų deklaravimo, nusišalinimo ir nušalinimo tvarkos aprašas, kuris nustato Administracijos valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų ir kitų deklaruojančių asmenų privačių interesų deklaravimo, nusišalinimo ar nušalinimo nuo sprendimų priėmimo procedūras, deklaruojančių asmenų pareigas ir jiems taikomus apribojimus, siekiant suderinti privačius ir viešuosius interesus, užtikrinti viešųjų interesų

pirmenybę priimant sprendimus, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą bei užkirsti kelią atsirasti ir plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje.

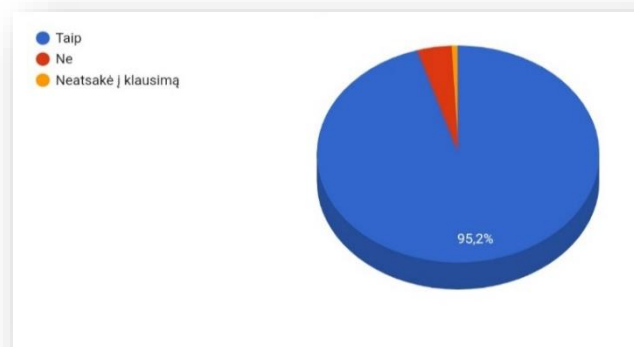
Šioje srityje aptariami klausimai:

1. Ar buvote informuotas apie pareigą pateikti privačių interesų deklaraciją?
2. Ar Jums aišku, kokia tvarka reikėtų nusišalinti nuo sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūros esant interesų konfliktui?
3. Ar Jums yra žinoma, kokios dovanos pagal Viešųjų ir privačių interesų deklaravimo įstatymą yra leidžiamos Mažeikių rajono savivaldybės administracijos darbuotojams?
4. Ar Jums yra žinoma, kaip reikėtų elgtis gavus dovaną ar paslaugą (pinigus, daiktus, produktus ir pan.) iš klientų, verslo ar kitų įstaigų atstovų, kurias pagal Viešųjų ir privačių interesų deklaravimo įstatymą priimti negalite?

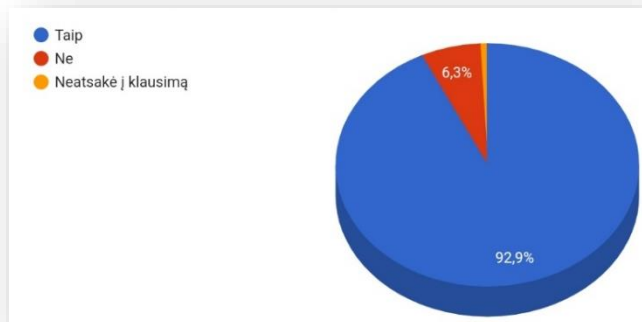
TYRIMO REZULTATAI:

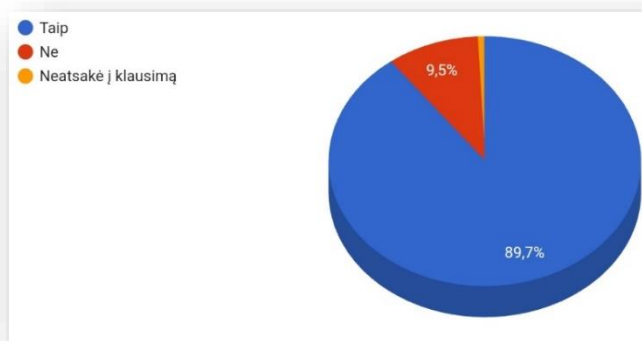
119 respondentų (94,4 proc.) buvo informuoti apie pareigą pateikti privačių interesų deklaraciją, 7 (5,6 proc.) atsakė, kad ne.

Kokia tvarka reikėtų nusišalinti nuo sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūros esant interesų konfliktui 120 respondentų (95,2 proc.) atsakė žinantys, 5 (4,0 proc.) ne, 1 neatsakė į klausimą.

117 respondentų (92,9 proc.) žino, kokios dovanos pagal Viešųjų ir privačių interesų deklaravimo įstatymą yra leidžiamos Administracijos darbuotojams, 8 (6,3 proc.) nežino, 1 neatsakė į klausimą.

113 respondentų (89,7 proc.) žino, kaip reikėtų elgtis, gavus dovaną ar paslaugą, kurių pagal Viešųjų ir privačių interesų deklaravimo įstatymą priimti negali, o 12 (9,5 proc.) nežino, 1 neatsakė į klausimą.

IŠVADA. Apibendrinus gautus rezultatus, darytina išvada, kad didelis dėmesys nuolat turėtų būti skirtas dovanų politikai, parengtos metodinio pobūdžio rekomendacijos, organizuojami mokymai darbuotojams.

V. ANTIKORUPCINIO SĄMONINGUMO DIDINIMAS

Siekiant Mažeikių rajono savivaldybėje kurti antikorupcinę aplinką, svarbu stiprinti kiekvieno darbuotojo antikorupcinį sąmoningumą, formuoti skaidrumo nuostatas ir kultūrą.

Viena iš pareigų, numatytų Korupcijos prevencijos įstatymo 23 straipsnio 2 dalyje – rengti mokymus darbuotojams korupcijai atsparios aplinkos kūrimo klausimais ir taip stiprinti darbuotojų antikorupcinį sąmoningumą.

Itin svarbu, kad darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo didinimo veikla (įvairūs mokymai, darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, savišvieta ir pan.) būtų suplanuota, nuosekli, pritaikyta konkrečioms darbuotojų grupėms, vykėtų reguliariai, nebūtų tik vienkartinio pobūdžio, turėtų teigiamą poveikį darbuotojų

antikorupcinėms nuostatomis, būtų analizuojamas mokymų efektyvumas, jų tolimesnis poreikis.

Šioje srityje aptarami klausimai:

1. Ar girdėjote apie Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje vykdomas korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones?
2. Ar Jūs per pastaruosius trejus metus esate dalyvavę antikorupciniuose mokymuose?
3. Ar Jums yra žinoma, kuris darbuotojas yra atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje?

Respondentams žinomos korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės	86	34	6
Respondentai, dalyvavę antikorupciniuose mokymuose	46	78	2
Žinomas darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje	118	8	0

Atsakė teigiamai	
Atsakė neigiamai	
Neatsakė	

IŠVADA. Didžioji dauguma respondentų atsakė, kad žino, kuris darbuotojas Administracijoje yra atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą. 86 respondentai (68,3 proc.) žino apie Administracijoje vykdomas korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones, nėra apie tai girdėję 34 (27,0 proc.), 6 (4,8 proc.) neatsakė į klausimą. 46 (36,5 proc.) yra dalyvavę antikorupciniuose mokymuose per pastaruosius trejus metus, 78 (61,9 proc.) atsakė, jog nėra, 2 neatsakė į klausimą.

Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, tikslinga nustatyti, koku periodiškumu ir kokiomis priemonėmis bus komunikuojama su darbuotojais, skatinama dalyvauti antikorupcinio sąmoningumo veiklose.

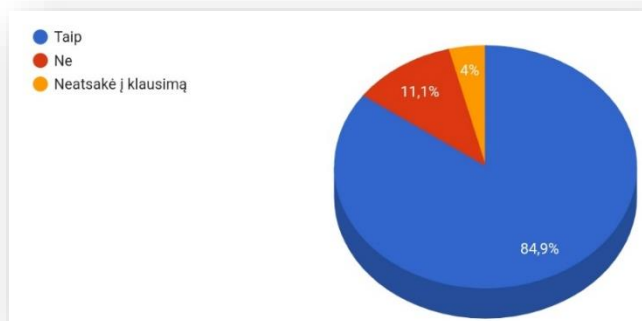
VI. MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS VEIKLA

Šioje srityje aptariami klausimai:

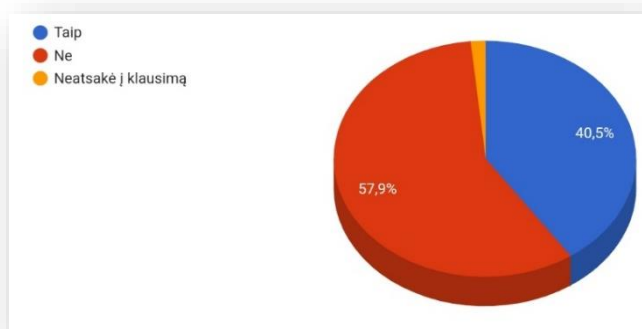
1. Kaip manote, ar Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje veiklos procesai yra organizuojami skaidriai?
2. Ar Mažeikių rajono savivaldybėje esate pastebėję nepotizmo (artimieji), kronizmo (draugai) ar klientelizmo (partinio protegavimo) atvejų (pvz., įdarbinant, skiriant aukštesnius atlygius darbuotojams, susijusiems giminytėms, politiniais ar artimos draugystės ryšiais)?

3. Ar informuotumėte aukštesnio lygmens vadovą, jeigu Jūsų tiesioginio vadovo sprendimas ar pavidimas prieštarautų teisės aktams?

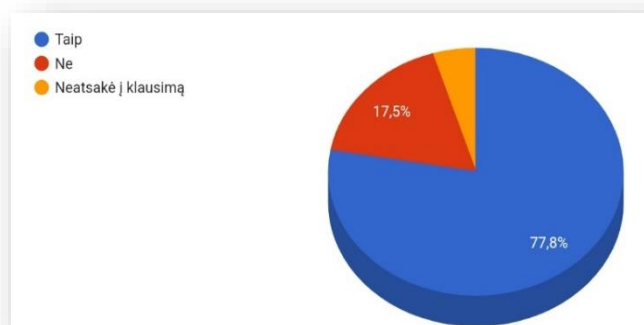
TYRIMO REZULTATAI:

Į klausimą, ar Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje veiklos procesai yra organizuojami skaidriai, 107 respondentai (84,9 proc.) mano, kad taip, 14 (11,1 proc.) ne, 5 (4,0 proc.) neatsakė į klausimą.

73 respondentai (57,9 proc.) nėra pastebėję nepotizmo, kronizmo ir klientelizmo atvejų, 51 (40,5 proc.) atsakė, kad yra, 2 (1,6 proc.) neatsakė į klausimą.

98 respondentai (77,8 proc.) informuotų aukštesnio lygmens vadovą, jeigu tiesioginio vadovo sprendimas ar pavedimas prieštarautų teisės aktams, 22 (17,5 proc.) atsakė, kad ne, 6 (4,8 proc.) neatsakė į klausimą.

IŠVADA. 14 (11,1 proc.) respondentų nuomone, Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje veiklos procesai yra organizuojami neskaidriai, 51 (40,5 proc.) atsakė, kad yra pastebėję nepotizmo, kronizmo ir klientelizmo atvejų. Atkreiptinas dėmesys, kad remiantis vien tik respondentų pateiktais rezultatais teigti, jog korupcija Administracijos veiklos srityse egzistuoja, nėra tikslu, tačiau neatmetama ir tikimybė, kad gali egzistuoti korupcijos pasireiškimo formos, tokios kaip nepotizmo (artimieji), kronizmo (draugai) ar klientelizmo (partinio protegavimo) atvejų. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, šiose srityse būtų tikslinga papildoma vidaus kontrolė ir stebėseną, vidinių informacijos apie pažeidimus kanalų akcentavimas, privačių interesų stebėseną ir kontrolė, taip pat ir pretendentų išankstinių viešųjų ir privačių interesų deklaracijų teikimas kartu su pretendento dokumentais. Reikėtų su darbuotojais apie šias procedūras kuo daugiau komunikuoti.

Reikėtų pabrėžti, kad 98 respondentai (77,7 proc.) informuotų aukštesnio lygmens vadovą, jeigu tiesioginio vadovo sprendimas ar pavedimas prieštarautų teisės aktams, tai rodo aukštą korupcijos netoleravimo indeksą.

SIEKTINI REZULTATAI

TIKSLAS	2022 M.	2023 M.
Darbuotojų dalyvavimas antikorupciniuose mokymuose, skaičius procentais	36,5 %	50 %
Darbuotojų dalyvavimas atliekant korupcijos tolerancijos nustatymo tyrimą, skaičius procentais	44,5 %	55 %
Dovanų politika (žinomi veiksmai gavus dovaną ar paslaugą, kurių priimti negali), skaičius procentais	89,7 %	95 %
Darbuotojų pasitikėjimas vidinių informacijos apie pažeidimų teikimo kanalų funkcionavimu (konfidencialumo užtikrinimas), skaičius procentais	54,8 %	70 %
Darbuotojų, kurie praneštų apie pažeidimus už korupcijos prevenciją atsakingam asmeniui, skaičius procentais	75,4 %	80 %
Darbuotojų aktyvus įtraukimas į administracijoje vykdomas korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones, skaičius procentais	68,3 %	70 %

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, tolerancijos korupcijai nustatymo tyrimas (anoniminė apklausa) atliktas 2022 m. spalio mėnesį. Anoniminėje apklausoje dalyvavo 44,5 procento Administracijos darbuotojų.

44,5 procento anoniminėje apklausoje dalyvavusių respondentų korupcijos suvokimo ir netoleravimo indeksas yra gana **aukštas**. Respondentai turi pakankamai žinių apie korupciją ir geba nustatyti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir korupcijos apraiškas savo tarnybinėje veikloje.

100 procentų respondentų žino, kas yra korupcija, 75,4 procento praneštų pastebėję korupcijos atvejus darbe, 77,8 procento apklaustųjų informuotų aukštesnio lygmens vadovą, jei sprendimai ar pavidimas prieštarautų teisės aktams.

Tyrimo metu nustatyta, kad Administracijoje galimai egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, bet ji yra minimali. 17 respondentų nurodė, kad jiems buvo siūloma atsidėkoti už jų vykdomas funkcijas, 14 respondentų mano, kad Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje veiklos procesai yra organizuojami neskaidriai.

Klausimai pateikti prevenciniais tikslais, siekiant nustatyti galimas rizikas ateityje ir įvertinti esamą situaciją.

Visiškai panaikinti korupcijos rizikos tikimybes yra neįmanoma, kadangi korupcija – daugialypis socialinis, kultūrinis, ekonominis, politinis reiškinys, kurį galima tik sumažinti ar laiku aptikti ir užkardyti pažeidimus. Pažymėtina, kad korupcijos rizikos nepasireiškia „pagal grafiką“, suplanuotai, jų pasireiškimo tikimybės negalima tiksliai prognozuoti, todėl ypatingai svarbus tinkamas vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų funkcionavimas ir pasitikėjimas jais.

Pažymėtina, kad remiantis tyrimo metu gautais rezultatais, būtina su darbuotojais komunikuoti apie vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų saugumą ir patikimumą, pranešusių asmenų apsaugos ir skatinimo jiems priemonės, jų teises.

Atsižvelgiant į aplinkybes, s i ū l o m a:

1. organizuoti daugiau mokymų korupcijos prevencijos temomis, kuriuose būtų kuo daugiau praktinių pavyzdžių (užduočių), ir kuriuose dalyvautų kuo didesnis darbuotojų skaičius;
2. suplanuoti vidinių procesų didesnę skaidrinimą, daugiau dėmesio skirti teisės aktams aiškinti, numatant visus rengiamus teisės aktus peržiūrėti antikorpuciniu požiūriu;
3. didinti vidinę komunikaciją ir dažniau viešinti informaciją apie Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje vykdomas korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones;
4. 2023 m. akcentuoti pranešėjų apsaugą, konfidencialumo užtikrinimą.

Vyriausioji specialistė

Monika Momkevičienė